

“wootz” from Tamil Nadu at Mel-siruvalur. This very special steel was apparently exported to the West in antiquity and might be the famous *ferrum Indicum*, mentioned by Greek and Latin texts. Finally, the last paper, by Béla Török et al., discusses the manufacturing process of Medieval arrowheads and chain-mail fragments from the Crusader Al-Marqab citadel (Syria).

This publication contains papers presenting scientifically revealed details of our past. Technology played a central role in these studies, but the archaeological input has been fundamental in all cases. Through a common effort, we have the ability to reconstruct the technical history of the artefacts and to reveal the individual experience of the ancient metalworkers.

Alessandra GIUMLIA-MAIR

Sara Zanni (ur.): *La route antique et médiévale: nouvelles approches, nouveaux outils*, Actes de la table ronde internationale, Bordeaux, 15 novembre 2016, Ausonius Éditions, Scripta Antiqua 106, Bordeaux 2017, ISBN: 978-2-35613-204-8. 175 strani.

V knjigi so objavljeni prispevki z okrogle mize, ki je potekala v letu 2016 na univerzi Bordeaux Montaigne in na kateri je sodelovalo deset raziskovalcev iz Akvitanije, Španije, severne Italije, Sicilije in Srbije. Posvečena je bila mreži cest in poti od prazgodovine do srednjega veka. Prispevki so bili usmerjeni v tri glavne teme: soočenju pisnih in arheoloških virov, uporabi novih tehnologij in njihovim preverbam na terenu (geografski informacijski sistemi, prostorske analize, daljinsko zaznavanje, optimalne poti, letalske fotografije in satelitske slike) ter novim možnostim objave cestnih mrež.

Francis Tassaux je v uvodnem poglavju predstavil razvoj kart antične poselitve in rimskih cest na območju Akvitanije. Obdobje po letu 2000 zaznamujejo mikroregionalne študije, ki se posvečajo poselitveni dinamiki in arheologiji pokrajine. Veliko vlogo v raziskavah imajo sistematični terenski pregledi in različne oblike daljinskega zaznavanja. Prispevek zaključí s pogledom v prihodnost, novimi raziskovalnimi perspektivami in možnostmi novih načinov objav. Osnovni cilj modernih študij je rekonstrukcija cestne mreže, hierarhija cest ter določitev funkcij posameznih prometnih povezav. Pri rekonstrukciji poteka posameznih odsekov cest priporoča določitev različnih stopenj zanesljivosti.

Florence Verdin s sodelavci je predstavila raziskave prazgodovinskih, rimskih in srednjeveških cest v Akvitaniji. Uporabili so različne raziskovalne pristope in tehnologije (letalski posnetki, lidarski posnetki z modeliranjem rezultatov, klasični terenski pregledi, pregledi z iskalnikom kovin, sondiranja), ki so omogočili ugotavljanje poteka poti in tudi veliko natančnost lociranja starejših arheoloških podatkov. Med drugim so raziskali pot na lesenih pilotih, ki poteka tik ob atlantski obali in sodi v starejšo železno dobo. Lege naselbin in gomilna grobišča, odkrita z lidarskimi posnetki, kažejo na potek nekdanjih poti.

Isaac Moreno Gallo piše o velikem projektu, posvečenem rimskim cestam v Kastilji. Govori o tehnikah gradnje cest in metodologiji zajema podatkov, ki vključuje klasične arheološke podatke (ledinska imena, epigrafski viri, ostanki

cestišč) in daljinsko zaznavanje. Uspelo jim je identificirati okoli 2400 kilometrov rimskih cest in pripraviti bazo podatkov v okolju GIS.

Davide Comunale je proučeval srednjeveške romarske poti po Siciliji ter jih rekonstruiral s pomočjo pisnih virov in objektov ob poteh.

Raziskave na cesti *Via Claudia Augusta*, ki jih je predstavila Patrizia Basso, so bile usmerjene na širše območje kraja Gazzo Veronese, blizu južnega začetka ceste ob reki Pad. Ob cesti, vidni na letalskih posnetkih, so potekali intenzivni terenski pregledi, na več mestih so naredili sonde. Najdeni so bili ostanki monumentalnih nagrobnih spomenikov. V sondah so tik ob cesti odkrili grobove od srednjeavgustejskega obdobja dalje, ki potrjujejo datacijo gradnje. Kaže, da so grobovi ob cesti pripadali manjšim naselbinam ali vilam, ki so ležale na širšem območju.

Davide Gherdevich je s pomočjo letalskih posnetkov, geografskega informacijskega sistema in prostorske analize poskusil rekonstruirati zgodnesrednjeveško cestno mrežo v Furlaniji. Rezultate je primerjal z dosedanjimi ugotovitvami o poteku rimskih in srednjeveških poti.

Vladimir Petrović govori o cestni povezavi med Zgornjo Mezijo in Tracijo, med naseljema *Timacum Minus* in *Pautalia*.

V zaključnem prispevku Sara Zanni predstavlja metodologijo, ki jo je uporabila pri raziskavi ceste Akvileja–Singidunum. Zanimajo jo zajem terenskih podatkov, metode daljinskega zaznavanja, študij rimskih itinerarjev in kartografska analiza. Govori o različnih možnostih objave rezultatov.

Zbornik je s prikazom različnih raziskovalnih projektov posvečen predvsem pogledu v prihodnost: kako zastavljati raziskovalna vprašanja, kako izbrati primerno metodologijo raziskovanja cestne mreže ter kako rezultate predstaviti strokovni in, ne nazadnje, širši javnosti.

Jana HORVAT

Werner Zanier (ur.): *Die frühromische Holz-Kies-Strasse im Eschenloher Moos*, Münchner Beiträge zur Vor- und Frühgeschichte 64, Bayerische Akademie der Wissenschaften, München 2017, ISBN 978-3-406-10765-8. 2 knjigi. Prva knjiga: 263 strani, 105 slik, 17 tabel. Druga knjiga: 9 prilog.

Murnauer Moos, katerega južni del se imenuje Eschenloher Moos, je eno največjih močvirij na severnem obrobju Alp, z visokim nivojem vode in šoto, katere debelina presega 20 m. Leta 1934 so na območju močvirja Eschenloher Moos v globini 1,7 m naleteli na cesto, grajeno iz lesenih debel in pokrito s plastjo peska. Z vrtinami so določili raven potek ceste prek močvirja, v dolžini več kot 5 km, in domnevali datacijo v rimsko obdobje.

V letu 1996 so se začele nove raziskave, da bi pridobili podatke za natančno datacijo ceste. Zastavljene so bile velikopotezno interdisciplinarno: arheološka sondiranja, vrtine, georadarske raziskave, analiza lidarskih posnetkov, dendrologija in dendrokronologija, radiokarbonske datacije, palinološke in geološke raziskave.

Arheološke terenske raziskave je v knjigi predstavil Mark Bankus. Odprta je bila 14 × 4,4 m velika površina. Prečno na potek ceste so bila neposredno na šoto položena debela. Širina ceste je bila 4,8 m. Debla je pokrivala do 10 cm